

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

БЕРЛАЧ А. І.,

доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України,
завідувач кафедри службового
та медичного права
(Навчально-науковий інститут права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка)

ПРОНЕВИЧ О. С.,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри службового
та медичного права
(Навчально-науковий інститут права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка)

УДК 342.9:347.993:349.44

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.2.20>

**ЕФЕКТИВНІСТЬ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ
ЗА ДОТРИМАННЯМ МІСТОБУДІВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА:
ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ**

У статті здійснено комплексне дослідження теоретичних та практичних аспектів ефективності судового контролю за дотриманням містобудівного законодавства в Україні. Проаналізовано правову природу судового контролю, його функціональне призначення та процесуальні особливості реалізації в контексті містобудівної діяльності. Визначено й охарактеризовано ключові фактори, що детермінують ефективність судового контролю у сфері містобудування, серед яких: стан нормативно-правового регулювання, професійна компетентність суддів, рівень впровадження інноваційних технологій, прозорість контрольних процедур, дієвість механізмів виконання судових рішень та залучення громадськості. Ідентифіковано проблемні аспекти реалізації судового контролю, зокрема при розгляді спорів щодо самочинного будівництва, видачі дозвільних документів та здійснення державного архітектурно-будівельного контролю. Виявлено недоліки правового регулювання та правозастосовної практики, серед яких: неузгодженість нормативно-правових актів, термінологічна невизначеність, суттєві процедурні недоліки, низький рівень виконання судових рішень та надмірна тривалість судових процесів. Обґрунтовано комплексну систему заходів для вдосконалення механізму судового контролю, що охоплює кодифікацію містобудівного законодавства, гармонізацію з європейськими стандартами, цифровізацію контрольних процедур, запровадження спеціалізації суддів та посилення інструментів громадської участі.

Ключові слова: судовий контроль, містобудівне законодавство, ефективність правосуддя, самочинне будівництво, державний архітектурно-будівельний контроль, дозвільна документація, цифровізація, виконання судових рішень, громадський контроль, кодифікація законодавства.



Berlach A. I., Pronevych O. S. Effectiveness of judicial control over compliance with urban planning legislation: problems and ways of improvement

The article provides a comprehensive study of theoretical and practical aspects of the effectiveness of judicial control over compliance with urban planning legislation in Ukraine. The legal nature of judicial control, its functional purpose, and procedural features of implementation in the context of urban planning activities are analyzed. Key factors determining the effectiveness of judicial control in the field of urban planning are identified and characterized, including: the state of legal regulation, professional competence of judges, level of implementation of innovative technologies, transparency of control procedures, effectiveness of mechanisms for enforcing court decisions, and public involvement. Problematic aspects of judicial control implementation are identified, particularly in disputes concerning unauthorized construction, issuance of permitting documents, and implementation of state architectural and construction control. Shortcomings in legal regulation and law enforcement practice are revealed, including: inconsistency of regulatory legal acts, terminological uncertainty, significant procedural deficiencies, low level of court decisions enforcement, and excessive duration of court proceedings. A comprehensive system of measures for improving the mechanism of judicial control is substantiated, covering codification of urban planning legislation, harmonization with European standards, digitalization of control procedures, introduction of judicial specialization, and strengthening of public participation tools.

Key words: *judicial control, urban planning legislation, effectiveness of justice, unauthorized construction, state architectural and construction control, permitting documentation, digitalization, enforcement of court decisions, public control, codification of legislation.*

Актуальність дослідження. Постановка проблеми. Судовий контроль за дотриманням містобудівного законодавства є важливою складовою забезпечення законності в Україні. В умовах інтенсивного розвитку будівельної галузі та збільшення кількості правопорушень у сфері містобудування зростає потреба у ефективному судовому контролі, який би став надійним механізмом захисту прав та інтересів учасників містобудівних відносин.

Актуальність дослідження підтверджується наявністю численних проблем у сфері містобудівної діяльності, серед яких: неузгодженість законодавства, відсутність єдиного підходу до розв'язання містобудівних спорів, недостатня ефективність судових рішень та їх виконання. За даними судової статистики, щороку зростає кількість справ, пов'язаних з порушеннями містобудівного законодавства, зокрема справ щодо самочинного будівництва, порушень при здійсненні державного архітектурно-будівельного контролю, оскарження дозвільних документів тощо.

Європейська інтеграція України передбачає гармонізацію національного законодавства з правом Європейського Союзу, зокрема у сфері містобудування. Угода про асоціацію між Україною та ЄС (ст. 4, 6, 14) визначає зобов'язання щодо зміцнення судової влади та підвищення її ефективності [1]. У цьому контексті підвищення ефективності судового контролю за дотриманням містобудівного законодавства стає одним із пріоритетних завдань реформування судової системи.

Стан дослідження. Проблематика судового контролю, зокрема у сфері містобудування, була предметом досліджень багатьох вчених-юристів. Загальні питання судового контролю та його ефективності досліджували Я.О. Берназюк [2], В.М. Бевзенко [3], Ю.А. Волкова [4], Б.Д. Гудз [5], Л.М. Москвич [6], О.Л. Грицаєнко [6] та інші.

Відомий український вчений і практик Я.О. Берназюк розглядає ефективний судовий захист як складову ефективного правосуддя, підкреслюючи, що ефективність судового захисту прав та інтересів особи в адміністративному судочинстві включає: ефективність



розгляду та вирішення справи; ефективність обраних способів захисту; ефективність прийнятого судового рішення; ефективність виконання судового рішення. При цьому автор акцентує увагу на ефективності судового рішення, що є результатом поєднання законності, обґрунтованості та розумного строку його ухвалення [2, с. 146-148].

У свою чергу, Ю.А. Волкова звертає увагу на проблеми невиконання судових рішень, детально досліджуючи інститут судового контролю в адміністративному судочинстві. Дослідниця аналізує механізм реалізації судового контролю, зокрема звертає увагу на відсутність ефективного механізму виконання судових рішень, особливо у справах, де відповідачем виступає суб'єкт владних повноважень. На думку професорки Ю.А. Волкової, важливими елементами ефективного судового контролю є своєчасність, комплексність та послідовність контрольних заходів [3, с. 452-455].

Ефективність судового контролю через певні показники пропонує розглядати Б.Д. Гудз, а саме: співвідношення результатів, отриманих у процесі судового контролю, та ідеальної моделі функціонування підконтрольного суб'єкта; дотримання принципів верховенства права при здійсненні контролю; дотримання законності та належної судової процедури; високий рівень довіри приватних осіб до судової влади [4, с. 12-13]. При цьому автор наголошує на необхідності дотримання розумних строків вирішення судових справ як важливого компонента ефективності.

Значний науковий інтерес викликають дослідження І. Ізарової, яка акцентує увагу на значущості містобудівного права в системі права, та на важливості судового контролю за дотриманням містобудівного законодавства. Вчена наголошує на необхідності вдосконалення механізмів судового розгляду спорів у цій сфері та підкреслює важливість ефективного судового захисту прав учасників містобудівних відносин [8, с. 232-233].

У розвиток останнього, О. Квасніцька, аналізуючи проблеми розвитку містобудівного законодавства, виокремлює питання контролю за його дотриманням як один із ключових аспектів. Дослідниця зазначає, що неузгодженість і фрагментарність законодавства негативно впливає на ефективність судового контролю, оскільки створює складнощі як для суб'єктів правозастосування, так і для судів при вирішенні спорів [9, с. 115]. Запропоновані автором шляхи вдосконалення законодавства через його систематизацію та кодифікацію спрямовані, зокрема, на підвищення ефективності судового контролю.

Зазначимо, що О.В. Стукаленко зосереджує свою увагу на питаннях судового контролю в контексті державного архітектурно-будівельного контролю. На думку вченої, важливою складовою ефективного судового контролю є чітка регламентація процедур здійснення перевірок у сфері містобудування та оскарження їх результатів [10, с. 227]. Особливу увагу дослідниця приділяє питанням юрисдикційного розмежування спорів у сфері містобудування.

Що стосується особливостей судової практики вирішення публічно-правових спорів у сфері містобудування, то Н.В. Семенчук виявляє ключові проблеми, що впливають на ефективність судового контролю. Авторка виокремлює такі фактори, як: неоднакове застосування норм матеріального права, складність доказування порушень у сфері містобудування, недосконалість процесуальних механізмів контролю за виконанням судових рішень [11, с. 123-124]. Важливим внеском дослідниці є систематизація видів спорів у сфері містобудування та визначення особливостей судового контролю щодо кожної категорії.

Що стосується процедури здійснення судового контролю у сфері містобудування, то професор Н. Коваленко розглядає при цьому особливості розгляду справ у сфері містобудування та архітектурної діяльності, зосереджуючи увагу на процесуальних аспектах судового розгляду таких спорів. Вчена аналізує специфіку доказування у справах щодо містобудівної діяльності, особливості застосування різних способів судового захисту та проблеми, що виникають при виконанні судових рішень у цій категорії справ [12, с. 8-10]. Особливу увагу дослідниця приділяє питанням визначення юрисдикції та підсудності справ у сфері містобудування, наголошуючи на необхідності чіткого розмежування приватноправових та публічно-правових спорів.



Вивчаючи проблеми правового регулювання діяльності органів публічної адміністрації у сфері містобудування К.О. Рибак аналізує їх повноваження та взаємодію. При цьому автор вивчає історичні аспекти становлення та розвитку системи органів публічної адміністрації у сфері містобудування в Україні, а також досліджує зарубіжний досвід організації системи органів публічного управління у цій сфері [13, с. 117].

Водночас, незважаючи на значний науковий доробок вчених у сфері судового контролю та містобудівного права, питання ефективності судового контролю за дотриманням містобудівного законодавства залишається недостатньо дослідженим. Особливо це стосується системного аналізу новітньої судової практики, зокрема практики Верховного Суду щодо вирішення найбільш складних та проблемних категорій справ у містобудівній сфері. Недостатньо розробленими залишаються також питання комплексної оцінки факторів, що впливають на ефективність судового контролю, розробки критеріїв такої ефективності та створення дієвих механізмів забезпечення виконання судових рішень у сфері містобудування. Саме на вирішення цих проблемних аспектів спрямоване дане дослідження, яке базується не лише на теоретичних підходах, але й на аналізі актуальної судової практики та європейських стандартів здійснення судового контролю.

Мета статті полягає у визначенні проблем ефективності судового контролю за дотриманням містобудівного законодавства та розробці пропозицій щодо його вдосконалення.

Виклад основного матеріалу

1. Правова природа судового контролю у сфері містобудування

Варто наголосити, що судовий контроль у сфері містобудування – це реалізація контрольних повноважень судової влади щодо перевірки дотримання містобудівного законодавства суб'єктами містобудівної діяльності та органами державної влади, що здійснюють регулювання у цій сфері. Такий контроль є складовою механізму забезпечення законності в державі та захисту прав і законних інтересів учасників містобудівних відносин.

Як зазначає відомий вчений і практик В.М. Бевзенко, порядок розгляду справ у сфері містобудування починається з того, що адміністративний суд з'ясовує, чи підпадає спір у сфері містобудування під його юрисдикцію та чи взагалі підсудний адміністративному суду [3]. У зв'язку з цим, важливим є правильне визначення поняття «суб'єкт владних повноважень», оскільки його участь у спорі є обов'язковою ознакою публічно-правового спору.

Відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України, під суб'єктом владних повноважень розуміються органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їхні посадові і службові особи, інші суб'єкти, які здійснюють владні управлінські функції на основі законодавства, а також інші делеговані їм повноваження (п. 7 ч. 1 ст. 3 КАСУ) [14].

Аналіз судової практики свідчить про можливість звернення суб'єкта владних повноважень до суду з певними категоріями позовів, зокрема: про визнання протиправною бездіяльності органів місцевого самоврядування та місцевих державних адміністрацій в частині погодження будівництва; про визнання протиправними дій ДАБІ щодо видачі документів, які дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт, та їх скасування; про визнання протиправними та скасування декларацій про початок виконання будівельних робіт, дозволів на виконання будівельних робіт, а також містобудівних умов та обмежень забудови земельної ділянки [23].

Варто наголосити, що судовий контроль у сфері містобудування реалізується в різноманітних процесуальних формах, кожна з яких має свої особливості та значення. По-перше, він здійснюється через розгляд справ про оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень. Ця форма є найбільш поширеною і дозволяє фізичним та юридичним особам захистити свої права від неправомірних дій органів державної влади та місцевого самоврядування. Аналіз судової практики показує, що такі справи часто стосуються оскарження відмов у видачі дозвільних документів, скасування містобудівних умов та обмежень, оскарження результатів перевірок Державної архітектурно-будівельної інспекції.

По-друге, важливою формою судового контролю є контроль за виконанням судових рішень у сфері містобудування. Ця форма набуває особливої актуальності з огляду на



складність примусового виконання рішень щодо знесення самочинного будівництва, приведення об'єктів у відповідність до вимог містобудівного законодавства, скасування неправомірно виданих дозволів. Суд може застосовувати такі інструменти контролю як витребування звіту про виконання судового рішення, накладення штрафу на керівника суб'єкта владних повноважень.

По-третє, винесення окремих ухвал щодо порушень, виявлених під час судового розгляду, також є формою судового контролю, що має на меті запобігання порушенням у майбутньому. Такі ухвали можуть стосуватися систематичних порушень процедури видачі дозвільних документів, недотримання порядку проведення перевірок, ігнорування вимог містобудівної документації при прийнятті рішень. Важливо відзначити, що кожна з цих форм має власні процесуальні особливості, але всі вони спрямовані на забезпечення законності в містобудівній сфері.

Підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати, що судовий контроль у сфері містобудування є комплексним правовим механізмом, що поєднує різні процесуальні форми та інструменти, спрямовані на забезпечення законності, захист прав учасників містобудівних відносин та формування єдиних підходів до застосування містобудівного законодавства.

2. Фактори впливу на ефективність судового контролю у сфері містобудування

Ефективність судового контролю є важливим критерієм оцінки якості правосуддя. Як зазначає з цього приводу професор Я.О. Берназюк, ефективність судового захисту прав та інтересів особи в адміністративному судочинстві включає: ефективність розгляду та вирішення справи; ефективність обраних способів захисту; ефективність прийнятого судового рішення; ефективність виконання судового рішення [2]. Поглиблюючи ці теоретичні положення та адаптуючи їх до специфіки містобудівної сфери, необхідно визначити конкретні фактори, які безпосередньо впливають на досягнення високого рівня ефективності судового контролю саме в цій галузі. Такий підхід дозволить не лише теоретично осмислити концепцію ефективності, але й запропонувати практичні шляхи її підвищення.

Аналіз наукових досліджень та судової практики дозволяє виділити такі основні фактори, що впливають на ефективність судового контролю у сфері містобудування:

1. *Стан нормативно-правової основи.* Неузгодженість норм містобудівного законодавства між собою та з іншим галузевим законодавством, невизначеність понятійного апарату, наявність дискреційних повноважень у посадових осіб негативно впливають на ефективність судового контролю.

2. *Застосування сучасних технологій.* Використання цифрових технологій для моніторингу будівництва, електронного документообігу, створення єдиних реєстрів сприяє підвищенню ефективності контролю.

3. *Прозорість та відкритість процедур.* Доступність інформації про будівництво, можливість громадського контролю, публікація звітів про перевірки підвищують довіру до судового контролю.

4. *Громадський контроль.* Залучення громадськості до процесу контролю за містобудівною діяльністю, можливість оскарження порушень у сфері містобудування громадськими організаціями сприяє ефективності судового контролю.

5. *Механізми виконання судових рішень.* Наявність ефективних механізмів виконання судових рішень, включаючи можливість застосування санкцій за їх невиконання, є ключовим фактором ефективності судового контролю.

6. *Компетентність суддів.* Рівень спеціальних знань суддів у сфері містобудування, їх здатність орієнтуватися у складних технічних та правових питаннях будівництва є важливим фактором ефективності судового контролю.

Наголосимо, що ефективність виконання судових рішень потребує особливої уваги в контексті забезпечення дієвого судового контролю, оскільки без належної реалізації судових актів нівелюється сама сутність правосуддя. Кодекс адміністративного судочинства України встановлює триелементну систему судового контролю за виконанням судових



рішень, яка має ієрархічну структуру та характеризується диференційованим підходом до застосування заходів впливу.

Перший елемент цієї системи – подання до суду звіту про виконання судового рішення (ч. 1, 2 ст. 382 КАС України) – виконує превентивно-інформаційну функцію та створює процесуальну основу для відслідковування динаміки виконання судового акта. Цей інструмент дозволяє суду здійснювати моніторинг стану виконання рішення та оперативно реагувати на можливі порушення.

Другий елемент – накладення штрафу (ч. 2-7 ст. 382 КАС України) – реалізує компенсаційно-карну функцію та спрямований на подолання умисного опору суб'єкта владних повноважень щодо виконання судового рішення. Прогресивний характер штрафних санкцій (збільшення розміру штрафу при повторному невиконанні) відображає принцип пропорційності реагування та підвищує дисциплінуючий ефект цього заходу.

Третій елемент – провадження у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності приватного виконавця, органу державної виконавчої служби, відповідно до ст. 287 КАС України (ч. 8 ст. 382 КАС України) [9] – виконує захисно-гарантійну функцію, забезпечуючи контроль за законністю дій безпосередніх виконавців судових рішень та створюючи додаткові процесуальні гарантії прав сторін виконавчого провадження [14].

Така багаторівнева структура контролю забезпечує системний характер юрисдикційної діяльності суду та уможливорює диференційований підхід до встановлення механізмів впливу на суб'єктів, відповідальних за виконання судових рішень.

Аналіз судової практики свідчить, що найчастіше застосовується такий вид судового контролю, як подання до суду звіту про виконання судового рішення. Так, у справі № 539/3406/17 від 4 березня 2020 року Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду зазначив, що правовою підставою для зобов'язання відповідача подати звіт про виконання судового рішення є наявність об'єктивних підстав вважати, що неподання такого звіту створить загрозу того, що судові рішення залишаться невиконаними або що для його виконання необхідно буде докласти значних зусиль [15].

Щодо штрафних санкцій як виду судового контролю, то Верховний Суд у постанові від 26.11.2020 у справі № 361/2109/17 вказав, що специфіка їх застосування полягає в тому, що вони накладаються на керівника суб'єкта владних повноважень, який очолює державний орган і несе відповідальність за його діяльність та який не виконав рішення суду у встановлений строк [16].

Отже, ефективність судового контролю у сфері містобудування залежить від комплексу взаємопов'язаних нормативно-правових, організаційних, технологічних та людських факторів, гармонійна взаємодія яких забезпечує не лише своєчасний і повний розгляд справ та прийняття обґрунтованих рішень, але й їх належне виконання, що у сукупності гарантує реальне відновлення порушених прав та законних інтересів учасників містобудівних відносин.

3. Судова практика щодо дотримання містобудівного законодавства

Дослідження актуальної практики адміністративних судів, зокрема правових позицій Верховного Суду, надає можливість виявити системні проблеми та тенденції у сфері судового контролю за дотриманням містобудівного законодавства, а також оцінити ефективність існуючих механізмів захисту прав учасників містобудівних відносин.

Аналіз судової практики дозволяє виділити кілька ключових категорій справ у сфері містобудування:

1. *Спори щодо самочинного будівництва.* У справі № 826/11127/16 від 08.12.2020 Верховний Суд розглядав питання знесення самочинної забудови. Суд наголосив, що знесення об'єкта є крайньою мірою, яка може бути застосована лише у разі, якщо порушення неможливо усунути іншими способами [17]. У постанові від 29.01.2020 у справі № 822/2149/18 Верховний Суд зазначив, що об'єкт підлягає знесенню у разі, якщо земельна ділянка не призначена для відповідного будівництва або відсутня належна дозвільна документація [18].



2. *Спори щодо визначення рівня наслідків будівництва.* У справі № 826/27503/15 від 04.03.2021 Верховний Суд розглядав питання притягнення проектувальника до відповідальності за можливе заниження категорії складності об'єкта архітектури. Суд наголосив, що органи державного архітектурно-будівельного контролю не мають повноважень визначати категорію складності об'єктів будівництва [19].

3. *Спори щодо порядку проведення перевірок у сфері містобудування.* У справі № 300/384/20 від 01.03.2021 Восьмий апеляційний адміністративний суд встановив факт недотримання належності повідомлення суб'єкта господарювання про початок позапланової перевірки. Суд зазначив, що факт розміщення інформаційного повідомлення на офіційному сайті органу контролю не є підтвердженням належного дотримання прав суб'єкта господарювання [20].

4. *Спори щодо видачі містобудівних умов та обмежень.* У справі № 640/9995/20 від 19.01.2023 Верховний Суд підкреслив, що відмова у наданні містобудівних умов повинна бути обґрунтована невідповідністю місцевій містобудівній документації, зокрема генеральному та детальному планам [21].

Аналіз судової практики свідчить, що саме багатоаспектність і різноманітність судових спорів у сфері містобудування обумовлює нагальну потребу в уніфікації підходів до їх вирішення, формуванні єдиної судової практики, а також комплексному вдосконаленні як матеріально-правових, так і процесуальних аспектів судового контролю за дотриманням містобудівного законодавства

4. Шляхи вдосконалення судового контролю у сфері містобудування

Виявлені в ході дослідження проблеми ефективності судового контролю у сфері містобудування та аналіз актуальної судової практики вимагають розробки комплексного підходу до модернізації наявних механізмів контролю, що повинен враховувати як нормативно-правові, так і організаційні, технологічні та процесуальні аспекти.

На основі проведеного аналізу можна запропонувати такі шляхи вдосконалення судового контролю за дотриманням містобудівного законодавства:

- ефективність судового контролю у сфері містобудування безпосередньо залежить від комплексності правового регулювання та інституційної спроможності судової системи оперативно реагувати на порушення. Розробка та прийняття єдиного кодифікованого акту (Містобудівного кодексу) та запровадження спеціалізації суддів з розгляду містобудівних справ стануть фундаментом для формування цілісної системи судового контролю, спроможної забезпечити захист прав та законних інтересів усіх учасників містобудівних відносин;

- цифровізація та забезпечення прозорості судового контролю через створення єдиної цифрової платформи, публічного доступу до містобудівної документації та судових рішень є необхідними передумовами для подолання корупційних ризиків та підвищення довіри громадськості до судової системи. Синергія між технологічними інноваціями та механізмами виконання судових рішень забезпечить не лише формальне декларування судового захисту, але й реальне відновлення порушених прав у сфері містобудування;

- інтеграція громадськості до процесів судового контролю через механізми громадських обговорень, моніторингу виконання рішень та представництва інтересів територіальних громад у суді сприятиме формуванню збалансованої системи стримувань і противаг у містобудівній сфері. Постійне підвищення професійної компетентності всіх учасників процесу судового контролю забезпечить якісний розгляд справ та утвердження верховенства права у сфері містобудування.

Впровадження запропонованих шляхів вдосконалення судового контролю у сфері містобудування має здійснюватися комплексно та послідовно, з урахуванням специфіки правової системи України та міжнародного досвіду. Такий підхід дозволить суттєво підвищити ефективність судового контролю, забезпечити захист прав та інтересів учасників містобудівних відносин, а також сприятиме формуванню безпечного, комфортного та естетичного середовища для життєдіяльності людини.



Висновки та пропозиції. Комплексний аналіз науково-теоретичного підґрунтя та практичних механізмів реалізації судового контролю у містобудівній сфері дозволив сформулювати систему концептуально цілісних висновків та практичних рекомендацій, що не лише мають теоретичну значущість і прикладну цінність для вдосконалення відповідних правовідносин, але й створюють методологічний фундамент для подальших наукових розвідок та розробки конкретних законодавчих пропозицій у цій сфері.

1. Судовий контроль у містобудівній сфері є важливим механізмом забезпечення законності та захисту прав учасників правовідносин. Цей правовий інститут реалізується через три основні форми: розгляд публічно-правових спорів щодо рішень, дій чи бездіяльності органів влади; контроль за виконанням судових рішень; винесення окремих ухвал стосовно виявлених порушень містобудівного законодавства.

2. Ефективність судового контролю залежить від взаємодії кількох ключових факторів: якості нормативно-правового регулювання, професійної компетентності суддів, застосування сучасних технологій, прозорості контрольних процедур, дієвості механізмів виконання судових рішень та активного залучення громадськості.

3. Основними проблемами у функціонуванні механізму судового контролю є: неузгодженість законодавчих актів, термінологічна невизначеність, недоліки процедур архітектурно-будівельного контролю, низький рівень виконання судових рішень, неефективність громадського контролю та надмірна тривалість розгляду містобудівних спорів.

4. Аналіз судової практики свідчить про необхідність уніфікації підходів до вирішення містобудівних спорів. Різні підходи до тлумачення норм законодавства створюють правову невизначеність та непередбачуваність судових рішень, що негативно впливає на стан законності у цій сфері.

5. Для підвищення ефективності судового контролю пропонується: кодифікувати містобудівне законодавство шляхом створення Містобудівного кодексу України; гармонізувати національне законодавство з європейськими стандартами; впровадити єдину цифрову платформу містобудування; вдосконалити механізми виконання судових рішень; розробити уніфіковані стандарти судового контролю; посилити інструменти громадської участі; запровадити спеціалізацію суддів у сфері містобудівного права.

Реалізація запропонованих шляхів вдосконалення судового контролю за дотриманням містобудівного законодавства сприятиме підвищенню його ефективності, забезпеченню верховенства права та захисту прав і законних інтересів учасників містобудівних відносин.

Список використаних джерел:

1. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом від 27.06.2014. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
2. Берназюк Я. Ефективність судового рішення в адміністративному судочинстві як складова ефективного правосуддя. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2022. № 2(81). С. 145-157.
3. Бевзенко В.М. Судові спори у галузі містобудування і архітектури. 2024. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/Prezent_sud_spor_mistobud_arhitek.pdf
4. Волкова Ю.А. Судовий контроль в адміністративному судочинстві: від теорії до практики. Концептуальні засади розвитку вітчизняного адміністративного права та процесу: тенденції, перспективи, практика: колективна монографія. Рига, Латвія: "Baltija Publishing". 2022. 986 с.
5. Гудз Б.Д. Судовий контроль за законністю адміністративної діяльності органів виконавчої влади: автореф. дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Київ, 2013. 20 с.
6. Москвич Л.М. Ефективність судової системи: концептуальний аналіз: монографія. Х.: Вид-во «ФІНН». 2011. 384 с.
7. Грицаєнко О.Л. До питання ефективності захисту прав особи в адміністративному судочинстві. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2020. Т. 31 (70). Ч. 2. № 2. С. 53-58.



8. Ізарова І. Містобудівне право як галузь права. *Право України*. 2011. № 7. С. 229-234.
9. Квасніцька О. Містобудівне законодавство України: проблеми та перспективи розвитку. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 7 (151). С. 112-116.
10. Стукаленко О.В. Будівельного права в системі права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2016. № 37. Т.3. С. 225-230.
11. Семенчук Н.О. Публічно-правові спори у сфері містобудування. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2024. 245 с.
12. Коваленко Н. Особливості розгляду справ у сфері містобудування та архітектурної діяльності. 2024. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2022_prezent/Prezent_mistobud_dial.pdf
13. Рибак К.О. Органи публічної адміністрації як суб'єкти містобудівної діяльності: історичний аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Юриспруденція». 2016. Вип. 3. Т. 2. с. 117.
14. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс України від 06 липня 2005 року № 2747-IV. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
15. Постанова Верховного Суду від 4 березня 2020 року у справі № 539/3406/17. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88027752>
16. Постанова Верховного Суду від 26 листопада 2020 року у справі № 361/2109/17. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93149645>
17. Постанова Верховного суду України від 08 грудня 2020 року у справі № 826/11127/16. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93373163>
18. Постанова Верховного суду України від 29 січня 2020 року у справі № 822/2149/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87421795>
19. Постанова Верховного суду України від 04 березня 2021 року у справі № 826/27503/15. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95315259>
20. Постанова Восьмого апеляційного адміністративного суду від 01 березня 2021 року у справі № 300/384/20. Єдиний державний реєстр судових рішень URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95314629>
21. Постанова Верховного суду України від 19 січня 2023 року у справі № 640/9995/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108487925>

